

Hírlevél 2009/9.

- **MEGJELENT A CÉLPONTBAN A KÁBÍTÓSZER 20. SZÁMA**
- **ÚJ TERÜLET AZ EMCDDA HONLAPJÁN – FÜGGŐSÉG-ORVOSTAN**
- **EURÓPAI VÁLASZOK A PSZICHOAKTÍV SZEREK HATÁSA ALATT TÖRTÉNŐ GÉPJÁRMŰVEZETÉSRE**
- **UTAZÁSI BESZÁMOLÓ VARSÓBÓL – ESPAD SZAKÉRTŐI TALÁLKOZÓ**
- **UTAZÁSI BESZÁMOLÓ LISSZABONBÓL – KEZELÉSI IGÉNY INDIKÁTOR (TDI) ÉVES SZAKÉRTŐI TALÁLKOZÓ**

MEGJELENT A CÉLPONTBAN A KÁBÍTÓSZER 20. SZÁMA

Az EMCDDA Célpontban a kábítószer sorozata célja a politikusok és döntéshozók tájékoztatása egyes speciális szakterületek főbb kérdéseiről. A negyedévente megjelenő szakpolitikai tájékoztató legújabb száma a pszichoaktív szerek és a gépjármű-vezetés kapcsolatának kérdéseit, és az ezekre adott európai válaszokat állítja középpontjába.

A pszichoaktív gyógyszerek, mint például a fájdalomcsillapítók (opiátok), nyugtatók (benzodiazepinek), antidepresszánsok és antihisztaminok olykor jelentős mértékben befolyásolhatják a gépjármű-vezetői képességet. A vizsgálatokból származó eredmények azt mutatják, hogy a gépjárművezetők ezeket a gyógyszereket vagy gyógyászati okokból, receptre szedik, vagy visszaélnek velük, időnként tiltott szerekkel együtt használva azokat. A szubsztitúciós kezelésben részesülő kábítószer-használók növekvő számának lehetséges hatása szintén egyre nagyobb aggodalomra ad okot. A legtöbb ország törvényei büntetik a befolyásoltság alatti vezetést, függetlenül attól, hogy azt kábítószer vagy gyógyszer idézi elő.

A kiadvány letölthető az EMCDDA tematikus oldaláról:

<http://www.emcdda.europa.eu/themes/driving> ■

ÚJ TERÜLET AZ EMCDDA HONLAPJÁN – FÜGGŐSÉG-ORVOSTAN

Új tematikus oldal összeállítását kezdte meg az EMCDDA a függőséghez kapcsolódó különböző orvosi területek bemutatásával. Bár a tudományág önállóságáról még zajlik az egyeztetés, a Központ célul tűzte ki a diagnózishoz és a kezeléshez kapcsolódó orvosi elméletek és szakterületek bemutatását, és a szakirodalmi ismeretek feltárását. Az oldal összegyűjti a specialistákat tömörítő szakmai szervezeteket is.

<http://www.emcdda.europa.eu/responses/addiction-medicine> ■

EURÓPAI VÁLASZOK A PSZICHOAKTÍV SZEREK HATÁSA ALATT TÖRTÉNŐ GÉPJÁRMŰVEZETÉSRE

(szerkesztett változat)

Az európai utakon előforduló balesetek és halálesetek közül sokat olyan gépjárművezetők okoznak, akiknek valamilyen pszichoaktív anyag előzetes használatából kifolyólag csökkent a gépjárművezetői képessége. Becslések szerint csak az alkoholhasználat évente mintegy 10 000 közúti halálos balesetet okoz az Európai Unióban, amely az összes közúti halálos baleset egynegyede. A kábítószeres és pszichoaktív szerek használatával összefüggő közúti balesetek tekintetében nem állnak rendelkezésre összehasonlítható számadatok, jóllehet az elmúlt évtizedben egyre nagyobb figyelem övezi ezeket az eseteket.

A pszichoaktív anyagok gépjármű-vezetési képességekre gyakorolt hatásairól szóló tanulmányokból az derül ki, hogy bár a kábítószeres és a terápiás gyógyszerek egyaránt

hatással lehetnek a vezetésre, hatásaik és ezek mértéke azonban szerenként igen változatos. A legfrissebb kutatások azt mutatják, hogy a kannabisz csökkentheti a koncentrációs képességet, a benzodiazepinek pedig általában véve hátrányosan hatnak rá; az opiátok közül a heroin súlyos mértékben csökkenti a gépjárművezetői képességet, a metadon kevésbé, a buprenorfin pedig még annál is kisebb mértékben. A stimuláns kábítószeres, például a kokain, az amfetaminok és az ecstasy esetében az adatok bár összetettebb képet mutatnak, arra utalnak, hogy a magasabb adagok alkalmazása teljesítményromlással jár. Mindazonáltal továbbra sem áll rendelkezésre a véralkoholszinthez hasonló objektív meghatározás az egyes kábítószeres hatásokhoz tartozó teljesítményromlás mértékét illetően.

A kábítószer hatása alatt történő gépjárművezetést jelenleg a DRUID, egy nagyszabású, 2006-ban megkezdődött és 2010-ig tartó európai uniós projekt vizsgálja. A DRUID célja, hogy szilárd alapot biztosítson az alkohol, kábítószer vagy gyógyszer hatása alatt történő gépjárművezetés harmonizált, az EU egész területére kiterjedő szabályozásához.

Ez a szakpolitikai tájékoztató addig is összefoglalja a politikai döntéshozók előtt álló legfontosabb kérdéseket, és bemutatja mindazokat az európai fejleményeket, amelyek ebben a témában segíthetik a döntéshozatalt.

Kulcskérdések röviden

A kábítószer hatása alatt történő gépjárművezetésről szóló beszámolók gyakran nagy figyelmet kapnak a médiában. A kábítószer hatása alatt történő gépjárművezetés előfordulásáról azonban csak kevés ország rendelkezik megbízható statisztikai adatokkal.

A gépjármű-vezetési képességet ronthatják a különféle pszichoaktív gyógyszerek, amelyek illegális, illetve legálisan, receptre kapható és fogyasztható készítmények is lehetnek.

A rendelkezésre álló adatokat tekintve nehéz a viselkedésre gyakorolt hatásokkal, az előfordulással és a balesetveszéllyel kapcsolatban megbízható tudományos tényekhez jutni. A tanulmányok sok esetben alacsony elemszámú mintákat vizsgálnak, ezért azok eredményeiből gyakran nehéz általános következtetéseket levonni.

A rendőrség számára jelenleg komoly nehézséget jelent közúti ellenőrzés során a kábítószer hatása alatt történő gépjárművezetés pontos és gyors azonosítása.

A szerek pontos hatásairól szóló tudományos viták állnak a háttérben annak, hogy az EU-tagállamok között különbségek vannak a kábítószer hatása alatt történő gépjárművezetés büncselekményének jogi meghatározását illetően.

„A pszichoaktív szerek hatása alatt történő gépjárművezetés okozta halálesetek számának csökkentése érdekében olyan intézkedésekre van szükség, amelyek e komplex jelenség tudományos megértésén alapulnak. A jogalkotók számára az jelenti a kihívást, hogy megfelelő, hatékony törvényeket dolgozzanak ki, amelyek végrehajthatóak, ugyanakkor világos üzenetet közvetítenek a nyilvánosság felé.”

Wolfgang Götz, az EMCDDA igazgatója

A kábítószer hatása alatt történő gépjárművezetés megelőzésére irányuló tájékoztató kampányok hatékonysága megkérdőjelezhető. A kampány üzenete nem feltétlenül jut el a legfontosabb célközönséghez, illetve lehet, hogy a célközönség figyelmen kívül hagyja azt.

Következtetések

A gépjárművezetők körében előforduló kábítószer használatot vizsgáló felméréseket valamennyi európai uniós tagállamban kell végezni. A halálos balesetekben részt vevő valamennyi gépjárművezető kábítószer- és alkoholfogyasztásának tesztelése fontos információforrás lenne a probléma nyomon követéséhez.

A nemzeti törvényekben és ezek végrehajtásában meg kell találni az egyensúlyt a közúti biztonság biztosítása és az egyének gyógykezelési szükségletei között.

Új iránymutatás készült a vizsgálatok felépítéséről, amely figyelembe veszi a különböző országok eltérő jogi és gyakorlati korlátait. Célja a tanulmányok összehasonlíthatóságának fejlesztése, továbbá a bevált gyakorlatok átadását is elősegítheti.

A jogi keretek felülvizsgálatra szorulnak, mivel még a meglévő tesztelési módszerek korlátai mellett is lehetséges hatékonyabb eljárások alkalmazása. Emellett fennáll annak a valószínűsége, hogy ezáltal új lehetőségek nyílnak meg.

A politikai döntéshozóknak a jogi válaszok kialakításakor figyelembe kell venniük a rendelkezésre álló legfrissebb tudományos információkat. Mind az érintettek, mind a nyilvánosság számára egyaránt világossá kell tenni, hogy milyen szinttől tekintik törvényszegőnek a gépjárművezetőt.

A prevenció kampányoknak konkrét célcsoportokat és szereket kell megcélózniuk, tudományos bizonyítékokon kell alapulniuk, és szigorú értékelésen kell átesniük a magatartásra és attitűdökre gyakorolt hatásuk szempontjából. ■

	<p>UTAZÁSI BESZÁMOLÓ VARSÓBÓL ESPAD szakértői találkozó 2009. szeptember 6-8.</p>
<p>Elekes Zsuzsanna – Corvinus Egyetem</p>	

A szakértői találkozó célja, melyen megjelent az ESPAD-kutatásban részt vevő 36 ország kutatója, és az EMCDDA munkatársa, a 2007. évi adatfelvétel tapasztalatainak megbeszélése és a 2011. évi adatfelvétel előkészítése volt.

A 2007. évi adatfelvétel eredményeinek további feldolgozására 5 témában tematikus csoportok alakultak az alábbi célokkal:

1. a volt szovjet tagállamok adatainak önálló elemzése
2. az együttes droghasználat kutatása
3. a veszélyes alkoholfogyasztás okainak és következményeinek kutatása
4. Európa perifériáin lévő országok szerfogyasztásának összehasonlító elemzése
5. az antiszociális viselkedés vizsgálata

Az ESPAD csoport megvitatta a HBSC programhoz fűződő kapcsolatot, és döntött arról, hogy továbbra is 4 éves ciklusonként készíti az adatfelvételt. A szakértők készek arra, hogy támogassák azokat az országokat, melyek legutóbb valamilyen technikai probléma miatt nem tudták betartani a határidőket, az esetleges csúszások megelőzése érdekében.

Mivel a teljes kutatócsoport fontosnak tartja, hogy a 2012-ben esedékes, EU alkoholpolitika és stratégia hatékonyságának értékelésében az ESPAD adatokat felhasználják, döntés született arról, hogy a 2011. évi adatfelvételt mindenképpen úgy ütemezik, hogy a következő nemzetközi jelentés 2012 tavaszán megjelenjen.

Az értekezleten elhangzott előadások támpontot adnak a hazai adatok további feldolgozásához és értelmezéséhez, segítik a 2011. évi adatfelvétel lebonyolítását is. ■

UTAZÁSI BESZÁMOLÓ LISSZABONBÓL

Kezelési Igény Indikátor (TDI) Éves szakértői találkozó

2009. szeptember 14-15.

Péterfi Anna – Nemzeti Drog Fókuszpont

Az idei találkozón nagy hangsúly helyeződött a minőségbiztosítással kapcsolatos kérdésekre, a meglévő adatok felhasználásának további lehetőségeire, továbbá néhány ország ismertette a 2009-es Kiemelt Témák kapcsán összeállított helyzetképét is.

A 2007-es TDI adatok és az EMCDDA felé történő adatok jelentésének minőségvizsgálata alapján kijelenthetjük, hogy az adatgyűjtés lefedettség (mind a kezelőhelyeké, mind a kezelt klienseké) valamint az adatok elérhetősége (a kezelőhelyek típusa szerinti bontásban) a leginkább fejlesztendő területek a TDI jelentésben részt vevő országok nagy többségénél. Az előbbihez kapcsolódóan egy előadás, majd pedig egy műhelybeszélgetés keretében is bemutatásra került, hogyan becsülhető meg az összes kezelésben lévő droghasználó száma különböző kezelési adatbázisok összevetésével.

Bemutatásra került az EMCDDA által 2008-ban indított "TDI revision" elnevezésű projekt, melynek célja a jelenlegi adatgyűjtési rendszer felülvizsgálata. A vizsgált területek: az adatgyűjtés folyamata és az adatkezelés az egyes országokban, változók és definíciók, valamint a továbbfejlesztés lehetőségei. A meglévő adatok további felhasználása terén az ún. „ad-hoc” módszer került bemutatásra egy műhelybeszélgetés keretében. Az ad-hoc szó ez esetben arra utal, hogy egy aktuálisan felmerülő témát – a rendszeres TDI jelentéseken felül – hogyan vizsgálhatunk a meglévő adatokra támaszkodva. Erre két lehetőség kínálkozik: az egyik, az országos szintű esetalapú adatok továbbítása az EMCDDA felé, ahol a kívánt változók mentén az elemzés elvégezhető, a másik lehetőség az adott téma helyben történő elemzése a hozzáférhető – az EMCDDA számára sok esetben nem elérhető – információk felhasználásával is, majd a helyi szinten elkészített elemzés továbbítása az EMCDDA felé. Természetesen mindkét technikának megvannak az előnyei és a hátrányai. Az egyik legvitatottabb pont az esetalapú adatok kiszolgáltatása volt, ami a „TDI revision” alapján az országok többsége esetében (többnyire a jogi szabályozásnak köszönhetően) nem kivitelezhető.

A TDI adatgyűjtés továbbfejlesztése kapcsán egyrészt igény mutatkozik a meglévő adatgyűjtés finomítására, vagyis az adatgyűjtésben használatos definíciók újragondolására az adatok hatékonyabb felhasználása érdekében; másrészt a TDI adatgyűjtés további változókkal történő kibővítésére.

Szó esett továbbá a TDI incidencia adatgyűjtés mellett – a jelenleg pilot projekt keretében tesztelt – prevalencia (tehát nem csupán a kezelésbe lépő, hanem a kezelésben lévőkről történő) adatgyűjtés bevezetésének lehetőségeiről. A jelenlegi TDI adatgyűjtés definícióinak tisztázása nem csupán az európai szintű összehasonlíthatóság miatt fontos, hanem az országos szintű adatok megbízhatósága szempontjából is. A TDI prevalencia adatgyűjtés hazánkban az OSAP adatgyűjtéshez lenne hasonló, de a kliens-alapú, több változóra kiterjedő adatgyűjtés segítségével megelőzhető lenne a duplikáció, azaz egy kliens többszöri regisztrálása, mely előrelépést jelentene az adatok megbízhatósága terén. ■